

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY. KLASA 8

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań edukacyjnych na ocenę dopuszczającą.

I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE

I.1. Czytanie utworów literackich – liryka

Treści nauczania wskazane w *Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)* i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo* dla klasy 8

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
UTWORY LIRYCZNE – uczeń:				
– zna pojęcie <i>literatura piękna</i>, – wie, że liryka jest jednym z rodzajów literackich, – odróżnia utwór liryczny od innego utworu, – zna podstawowe cechy utworów lirycznych, – wygłasza z pamięci wskazany utwór liryczny, – krótko opowiada, o czym jest przeczytany wiersz, – nazywa swoje wrażenia wywołane lekturą wiersza, – wie, kto to osoba mówiąca w wierszu, – wyjaśnia pojęcie <i>podmiot liryczny</i>, – wie, kto to bohater liryczny, – wyjaśnia pojęcie adresata / odbiorcy utworu,	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> – wymienia cechy poezji, – czyta wiersz głośno i wyraźnie, – wygłasza z pamięci wskazany utwór liryczny, zwracając uwagę na znaki przestankowe, – wypowiada się na temat przeczytanego wiersza, – podejmuje próbę uzasadnienia swoich wrażeń wywołanych lekturą wiersza, określa nastrój wiersza, – wskazuje w wierszu wartości ważne dla poety, – tworzy projekt pracy (rysunek, drama itp.) interpretującej wiersz – przykład intersemiotyczny,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> – uzasadnia, dlaczego utwór należy do liryki, – czyta / wygłasza z pamięci wiersz w odpowiednim tempie, zgodnie z tematem i stylem dzieła, – określa temat wiersza, – opowiada o sytuacji przedstawionej w wierszu, – wyodrębnia obrazy poetyckie, – nazywa i uzasadnia swoje uczucia wywołane lekturą wiersza, – przedstawia, również w formie przekładu intersemiotycznego (np. rysunek, drama itp.), jak rozumie omawiany wiersz,	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> – wyjaśnia, na czym polega język poezji, – czytając / recytując wiersz, stosuje odpowiednie tempo, intonację i modulację, – dokonuje interpretacji głosowej utworu lirycznego, – ciekawie opowiada o sytuacji przedstawionej w wierszu, o podmiocie lirycznym, bohaterach i ich uczuciach, – opisuje zachowanie bohatera wiersza i wyraża swoją opinię na ten temat, – porównuje doświadczenia bohatera z własnymi, – opisuje adresata wiersza,	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> – prezentuje informacje na temat wiersza w dowolnie wybranej formie, w tym w formie interaktywnej, – samodzielnie analizuje i interpretuje utwór poetycki, stosując różne techniki uczenia się, – tworzy własne przykłady poznanych środków artystycznych, – wyjaśnia funkcje środków artystycznych, – omawia wyczerpująco sytuację przedstawioną w wierszu i odwołuje się do własnych doświadczeń,

**Treści nauczania wskazane w Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)
i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo* dla klasy 8**

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
UTWORY LIRYCZNE – uczeń:				
– odróżnia podmiot liryczny od adresata, – odróżnia wers od strofy (zwrotki), – wyjaśnia, czym są rym, wers, refren, – zna nazwy środków artystycznych: <i>epitet, porównanie, przenośnia, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, apostrofa, ożywienie, symbol, neologizm</i>, – wymienia elementy rytmizujące: wers, strofa, rym, rytm, – zna pojęcia hymnu, pieśni, fraszki, trenu, – przedstawia tematykę wiersza, – zna pojęcie ironii, – wie, jakie jest przesłanie wiersza, – nazywa wartości ważne dla podmiotu lirycznego – rozpoznaje w utworach lirycznych wartości ważne dla Polaków, – dostrzega w omawianych wierszach elementy historyczne,	– nazywa wyrazy wskazujące na osobę mówiącą w wierszu (podmiot liryczny) i adresata, – opowiada o podmiocie lirycznym, przedstawiając jego myśli i uczucia, – określa adresata wiersza, – wskazuje wers ze zwrotem do adresata, – wskazuje bohatera wiersza, – rozpoznaje w wierszach epitety, porównania, wyrazy dźwiękonaśladowcze, ożywienia, symbole, – wskazuje w wierszu rymy, – rozpoznaje elementy rytmizujące utwór, – rozpoznaje hymn, pieśń, tren, fraszkę, – dzieli wersy na sylaby, – wie, na czym polega ironia i rozumie jej funkcje w utworach lirycznych, – rozpoznaje przesłanie utworu i wypowiada się na temat jego aktualności, – na podstawie poznanych wierszy tworzy drabinę wartości ważnych dla Polaków na przestrzeni dziejów,	– wskazuje cechy podmiotu lirycznego, – określa cechy bohatera wiersza, – porównuje i nazywa rymy w dwóch dowolnie wybranych strofach, – rozpoznaje w utworach lirycznych przenośnie, uosobienia, neologizmy artystyczne, – rozpoznaje refren jako element rytmizujący utwór, – wymienia cechy hymnu, pieśni, trenu, fraszki, – wyjaśnia, na czym polega ironia, – dostrzega ironię w omawianych wierszach, – formułuje przesłanie utworu lirycznego i zastanawia się nad jego aktualnością, – porównuje wartości ważne dla Polaków ze swoimi wartościami, – dostrzega różne konteksty w omawianych utworach lirycznych,	– wskazuje cytaty, dzięki którym nazywa uczucia wywołane lekturą wiersza, – wyjaśnia, jak rozumie przesłanie wiersza, – wyjaśnia znaczenie przenośne utworu lirycznego, – uzasadnia własne rozumienie wiersza, – rozpoznaje funkcje środków artystycznych w omawianych wierszach, – odróżnia informacje ważne od mniej istotnych, – wskazuje w wierszu elementy rytmizujące, – wskazuje cechy pieśni, trenu, fraszki w danym utworze, – definiuje pojęcie ironii, – omawia znaczenie ironii w danym utworze, – wyjaśnia przesłanie utworu lirycznego i ocenia jego aktualność, – omawiając utwory liryczne, nawiązuje do kontekstów: historycznego, biograficznego, filozoficznego, kulturowego, – dostrzega i wskazuje nawiązania biograficzne	– interpretuje wiersz i uzasadnia swoją tezę interpretacyjną, odwołując się do elementów utworu, – charakteryzuje podmiot liryczny, odwołując się do treści wiersza, – charakteryzuje bohatera, odwołując się do treści wiersza, – porównuje podmiot liryczny z adresatem i bohaterem wiersza i przedstawia wnioski, – rozpoznaje hymn, pieśń, tren, fraszkę wśród innych gatunków literackich, – tworzy pytania do hipotezy interpretacyjnej, – w interpretacji utworów lirycznych wykorzystuje odwołania do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi, – w interpretacji utworów lirycznych wykorzystuje potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny,

**Treści nauczania wskazane w Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)
i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo* dla klasy 8**

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
UTWORY LIRYCZNE – uczeń:				
– wymienia autorów utworów lirycznych wskazanych w <i>Podstawie programowej</i>.	– wymienia wydarzenia historyczne zawarte w omawianych utworach, – rozumie słowo <i>kontekst</i> i zna rodzaje kontekstów, – zna elementy z życia autorów utworów lirycznych wskazanych w <i>Podstawie programowej</i>.	– odwołuje się do biografii autora w interpretacji utworów lirycznych.	w omawianych utworach lirycznych.	historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny.

I.1. Czytanie utworów literackich – epika

**Treści nauczania wskazane w Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)
i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo* dla klasy 8**

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
UTWORY EPICKIE – uczeń:				
– wie, że epika jest jednym z rodzajów literackich, – odróżnia utwór epicki od utworu lirycznego i dramatu, – wymienia elementy świata przedstawionego: czas, miejsce akcji, bohaterowie, wydarzenia, – rozpoznaje fikcję literacką, – wskazuje elementy realistyczne (rzeczywiste)	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> – wymienia cechy utworu epickiego, – opisuje wybrane elementy świata przedstawionego, – wskazuje elementy realistyczne i fantastyczne w utworach epickich, – wymienia cechy gatunkowe mitu, bajki, baśni, legendy,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> – czyta głośno, wyraźnie, z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych, – rozpoznaje rodzaj literacki czytanego tekstu – epika, – rozpoznaje czytany utwór jako mit, bajkę, baśń, legendę, przypowieść, opowiadanie, nowelę, powieść, epopcję,	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> – analizuje elementy świata przedstawionego i wyciąga wnioski, – wyjaśnia różnice między elementami realistycznymi i fantastycznymi w utworach epickich, – uzasadnia przynależność rodzajową utworu do epiki oraz gatunkową do mitu,	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> – porównuje elementy świata przedstawionego różnych utworów, – uzasadnia przynależność rodzajową i gatunkową utworu epickiego, podając odpowiednie przykłady, – rozpoznaje funkcje elementów budowy utworu: tytułu, podtytułu, puenty,

**Treści nauczania wskazane w Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)
i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo* dla klasy 8**

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
UTWORY EPICKIE – uczeń:				
w omawianych utworach epickich, – zna gatunki epickie: mit, bajka, baśń, legenda, przypowieść, opowiadanie, nowela, powieść, epepeja, – wymienia tytuł jako element budowy utworu epickiego, – wymienia wybrane wydarzenia tworzące akcję utworu, – rozpoznaje, kim jest osoba wypowiadająca się w utworze epickim, – rozpoznaje i wymienia bohaterów utworu, – zna pojęcia: <i>narrator</i> i <i>narracja</i>, – rozpoznaje w utworze wątek główny, – nazywa swoje wrażenia wywołane lekturą tekstu, – rozpoznaje w tekście znaczenia dosłowne, – opowiada ustnie o treści utworu, zachowując kolejność zdarzeń, – wie, że tekst może mieć znaczenie przenośne,	przypowieści, opowiadania, noweli, powieści, epepei, – wyszukuje w tekście określone informacje, – wskazuje tytuł jako element budowy utworu epickiego, – ustala kolejność zdarzeń, – nazywa rodzaj narratora i narracji, – rozpoznaje rodzaje bohaterów w utworze, – przedstawia wybranego bohatera, – wymienia niektóre cechy bohaterów, – rozpoznaje wątki poboczne, – wypowiada się na temat przeczytanego utworu, – wskazuje wartości ważne dla bohaterów, – omawia postawę bohatera, – rozpoznaje w utworze ważne informacje, – tworzy projekt pracy (rysunek, drama, spektakl teatralny itp.) będącej interpretacją utworu – przykład intersemiotyczny, – dostrzega przenośny sens opowieści z Biblii,	– opowiada o elementach świata przedstawionego, – odróżnia elementy realistyczne od fantastycznych – zna elementy konstrukcyjne utworu epickiego, – opowiada o wybranych wydarzeniach fabuły, – charakteryzuje narratora utworu, – określa, czy dany bohater jest główny czy drugoplanowy, – wymienia większość cech bohaterów, – zbiera informacje o bohaterze, – uzasadnia rodzaj narracji: pierwszoosobowej i trzecioosobowej, – omawia wątek główny, – określa doświadczenia bohaterów, – prezentuje własne rozumienie utworu, – rozpoznaje informacje mniej ważne w utworze, – rozpoznaje fakty i opinie, – odczytuje omawiane teksty na podstawie stworzonego przekładu intersemiotycznego,	bajki, baśni, legendy, przypowieści, opowiadania, noweli, powieści, epepei, – rozpoznaje elementy konstrukcyjne utworu epickiego, – rozpoznaje związki przyczynowo-skutkowe, – wskazuje cechy narratora w zależności od jego rodzaju, – rozpoznaje rodzaj bohatera w omawianym utworze, – określa relacje łączące bohaterów utworu, – uzasadnia wskazane cechy bohaterów, odwołując się do treści utworu, – selekcjonuje zebrane informacje o bohaterze, – odróżnia bohatera głównego od drugoplanowego, – dokonuje analizy fragmentu utworu, aby określić rodzaj narracji, – określa tematykę utworu, – omawia wątek poboczny, – porównuje doświadczenia bohaterów literackich z własnymi doświadczeniami,	motta, dedykacji, punktu kulminacyjnego, – prezentuje za pomocą narzędzi interaktywnych, jak rozumie wzajemne zależności między wydarzeniami w utworze, – porównuje narratorów w różnych utworach, – charakteryzuje bohatera, również za pomocą narzędzi interaktywnych, – porównuje narrację pierwszoosobową z trzecioosobową i przedstawia wnioski, – określa problematykę utworu i prezentuje ją w twórczy sposób, – ciekawie prezentuje własną interpretację biblijnych opowieści, – w interpretacji utworów epickich wykorzystuje odwołania do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi,

**Treści nauczania wskazane w *Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)*
i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo dla klasy 8***

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
UTWORY EPICKIE – uczeń:				
– wie, czym jest alegoria i symbol w utworze epickim, – wymienia cechy postawy bohatera, – wie, jakie jest przesłanie utworu epickiego, – rozpoznaje w utworach epickich wartości ważne dla Polaków, – dostrzega w omawianych utworach epickich elementy historyczne, – wymienia autorów utworów epickich wskazanych w <i>Podstawie programowej</i>.	– rozpoznaje w tekście alegorię i symbol, – rozpoznaje przesłanie utworu, – na podstawie poznanych tekstów tworzy drabinę wartości ważnych dla Polaków na przestrzeni dziejów, – wymienia wydarzenia historyczne zawarte w omówionych tekstach, – rozumie słowo <i>kontekst</i> i zna rodzaje kontekstów w utworach epickich, – zna elementy z życia autorów utworów epickich wskazanych w <i>Podstawie programowej</i>.	– omawia przenośne znaczenia opowieści biblijnych, – podaje przykłady alegorii i symbolu, – zna przyczyny niepowodzeń bohatera, – wypowiada się na temat przesłania utworu, – porównuje wartości ważne dla Polaków ze swoimi wartościami, – dostrzega różne konteksty w omawianych utworach epickich, – posługuje się biografią autora w interpretacji utworów epickich.	– odróżnia informacje ważne od mniej istotnych, – porównuje treść czytanych utworów z własnymi doświadczeniami, – interpretuje biblijne opowieści, – omawia funkcje alegorii, – ocenia postawę bohatera i przyczyny jego niepowodzenia, – formułuje przesłanie utworu, – omawiając utwory epickie, nawiązuje do kontekstów, np. historycznego, biograficznego, filozoficznego, kulturowego, – dostrzega i wskazuje nawiązania biograficzne w omawianych utworach epickich.	– w interpretacji utworów epickich odwołuje się do kontekstu biograficznego, – wyjaśnia wpływ kontekstu historycznego i historycznoliterackiego na treść i formę utworów epickich, – porównuje utwory epickie z różnych kultur i epok, uwzględniając kontekst kulturowy, filozoficzny i społeczny.

I.1. Czytanie utworów literackich – dramat

**Treści nauczania wskazane w Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)
i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo* dla klasy 8**

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
UTWORY DRAMATYCZNE – uczeń:				
– zna pojęcie dramatu, – wie, że dramat to jeden z rodzajów literackich, – wie, że gatunki dramatu to tragedia, komedia i dramat właściwy, – zna podstawowe cechy utworów dramatycznych, – odróżnia utwór pisany prozą i wierszem od dramatu, – wymienia elementy świata przedstawionego w dramacie: czas, miejsce akcji, bohaterowie, wydarzenia, – wie, czym się różni realizm od fantastyki w dramacie, – wie, że dzieło dramatyczne ma kontekst kulturowy i biograficzny, – wymienia utwory dramatyczne poznane w klasach 7 i 8, – zna utwory dramatyczne z kanonu lektur obowiązkowych.	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> – wie, czym cechuje się dramat jako rodzaj literacki, – zna cechy utworów dramatycznych, – wie, czym cechuje się tragedia i komedia, – opisuje elementy świata przedstawionego w dramacie, – wymienia charakterystyczne elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog, – omawia elementy realistyczne i fantastyczne w dramacie, – rozpoznaje rodzaje bohaterów w dramacie, – zna pojęcie bohatera tragicznego i komizmu, – zna etapy rozwoju akcji dramatycznej, – rozumie pojęcie dramatu romantycznego, – wypowiada się na temat dramatów poznanych w klasach 7 i 8, – krótko opowiada, o czym jest utwór dramatyczny z kanonu lektur obowiązkowych.	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> – rozpoznaje dramat jako rodzaj literacki, – wskazuje cechy utworów dramatycznych, – wymienia cechy tragedii i komedii, – opowiada o elementach świata przedstawionego w dramacie, – wskazuje akt, scenę, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog, – odróżnia elementy realistyczne od fantastycznych, – określa rodzaj bohatera: główny i drugoplanowy, – wskazuje bohatera tragicznego, – ocenia bohaterów dramatu, – określa, na czym polega komizm, – nazywa etapy rozwoju akcji dramatycznej, – rozumie kontekst kulturowy i biograficzny dramatu, – rozpoznaje cechy dramatu romantycznego, – prezentuje w dowolnej formie (w tym w formie	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> – uzasadnia, dlaczego utwór jest dramatem, – omawia cechy rodzajowe dramatu i cechy gatunkowe tragedii i komedii, – wyjaśnia różnice między elementami realistycznymi a fantastycznymi dramatu, – rozpoznaje związki przyczynowo-skutkowe, rodzaj bohatera, – określa relacje łączące bohaterów, – odróżnia bohatera głównego od drugoplanowego, – określa funkcje komizmu, – wyjaśnia, dlaczego dana postać jest bohaterem tragicznym, – omawia etapy rozwoju akcji dramatycznej, – wskazuje w utworze cechy dramatu romantycznego, – wyjaśnia kontekst kulturowy i biograficzny dramatów poznanych w klasach 7 i 8.	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> – udowadnia, że utwór jest dramatem, podając odpowiednie przykłady z tekstu, – określa funkcje komizmu, – prezentuje według własnego pomysłu, z wykorzystaniem narzędzi interaktywnych, jak rozumie wzajemne zależności między wydarzeniami w dramatach z kanonu lektur obowiązkowych, – określa problematykę dramatów poznanych w klasach 7 i 8 i prezentuje ją w twórczy sposób, – wyczerpująco wypowiada się na temat wydarzeń przedstawionych w dramatach z kanonu lektur obowiązkowych, odwołując się do znajomości całej lektury.

**Treści nauczania wskazane w *Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)*
i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo* dla klasy 8**

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
UTWORY DRAMATYCZNE – uczeń:				
		interaktywnej) treść dramatów z kanonu lektur obowiązkowych.		

I.1. Czytanie utworów literackich – utwory synkretyczne

Treści nauczania wskazane w *Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)*
i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo dla klasy 8*

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
UTWORY SYNKRETYCZNE (M.IN. BALLADA) – uczeń:				
– wie, że ballada zawiera elementy epiki, liryki i dramatu, – wymienia elementy świata przedstawionego w balladzie, – wie, czym jest punkt kulminacyjny w balladzie, – wymienia utwory synkretyczne poznane w klasach 7 i 8, – zna utwory synkretyczne z kanonu lektur obowiązkowych.	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> – zna cechy ballady, – dostrzega w balladzie elementy epiki, liryki i dramatu, – omawia elementy świata przedstawionego w balladzie; – wyjaśnia, czym jest punkt kulminacyjny w balladzie, – wypowiada się na temat utworów synkretycznych poznanych w klasach 7 i 8, – krótko opowiada, o czym jest utwór synkretyczny z kanonu lektur obowiązkowych. – dostrzega w sztuce nawiązania do poznanych utworów synkretycznych.	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> – wymienia cechy ballady, – wie, na czym polega synkretyzm ballady, – porządkuje wydarzenia ballady w sposób przyczynowo-skutkowy, – ocenia dzieła sztuki nawiązujące do poznanych utworów synkretycznych, – tworzy ciekawe wypowiedzi inspirowane utworami synkretycznymi z kanonu lektur obowiązkowych.	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> – wnikliwie omawia cechy ballady, – wyjaśnia, na czym polega synkretyzm danego dzieła, – określa funkcje punktu kulminacyjnego w balladzie, – porządkuje zebrany materiał na temat utworów synkretycznych z kanonu lektur obowiązkowych, – interpretuje dzieła sztuki nawiązujące do poznanych utworów synkretycznych, – tworzy rozbudowane wypowiedzi inspirowane utworami synkretycznymi.	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> – samodzielnie analizuje i interpretuje utwory synkretyczne z kanonu lektur obowiązkowych, – prezentuje według własnego pomysłu, również interaktywnie, świat przedstawiony w poznanych utworach synkretycznych.

I.2. Odbiór tekstów kultury

**Treści nauczania wskazane w Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)
i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo* dla klasy 8**

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
INNE TEKSTY KULTURY – uczeń:				
– określa tematykę poznanych tekstów kultury, – wymienia elementy tekstu kultury, – nazywa wrażenia wywołane tekstem kultury, – dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą publicystyczną, naukową i popularnonaukową, – wie, że są różne gatunki dziennikarskie, – rozpoznaje wywiad, artykuł, reportaż wśród gatunków publicystycznych, – wie, co to jest lid.	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> – wyszukuje potrzebne informacje, – prezentuje elementy obrazu, grafiki, rzeźby, fotografii itp., – cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego, – rozpoznaje gatunki dziennikarskie: wywiad, artykuł, reportaż, – podaje funkcje lidu, – dostrzega wartości estetyczne poznanych tekstów kultury.	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> – wskazuje cechy tekstów kultury, – nazywa emocje, które mogą odczuwać postacie z obrazu, grafiki, rzeźby, fotografii, – przedstawia własne rozumienie tekstu kultury, – określa funkcje literatury pięknej, publicystycznej, popularnonaukowej i naukowej, – określa podstawowe cechy wywiadu, artykułu, reportażu, – określa znaczenie lidu.	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> – opowiada w kilku zdaniach o problemie rozważanym w tekście, – opisuje elementy obrazu, grafiki, rzeźby, fotografii, – uzasadnia własne rozumienie tekstu kultury, – znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych, – porównuje różne dzieła, – omawia funkcje lidu.	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> – omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch, – dokonuje przekładu intersemiotycznego, np. tworzy historię, która mogłaby się wydarzyć w miejscu ukazanym na obrazie czy fotografii, – przedstawia własną interpretację dzieła sztuki.

II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

II.1. Gramatyka języka polskiego – fonetyka

Treści nauczania wskazane w *Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)* i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo dla klasy 8*

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
FONETYKA				
– zna pojęcie <i>fonetyka</i>, – zna zasady dzielenia wyrazów na głoski i sylaby, – rozpoznaje samogłoski i spółgłoski, – wie, że <i>i</i> w wyrazie może pełnić różne funkcje, – wie, czym są upodobnienia fonetyczne, – zna reguły akcentowania w języku polskim.	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> – rozumie, czym zajmuje się fonetyka, – rozróżnia rodzaje głosek, – rozumie funkcje głoski <i>i</i>, – rozumie, na czym polegają zjawiska fonetyczne w polszczyźnie, – wymienia reguły akcentowania w języku polskim, – rozpoznaje wyjątki od zasad akcentowania.	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> – poprawnie dzieli wyrazy na litery, głoski i sylaby, – poprawnie przenosi wyrazy, – określa rolę samogłoski <i>i</i>, – omawia mechanizm upodobnień fonetycznych, – stosuje reguły akcentowania w języku polskim oraz prawidłową intonację, – wymienia wyjątki od zasad akcentowania.	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> – rozpoznaje rodzaje wszystkich głosek i omawia ich cechy, – rozpoznaje funkcję litery <i>i</i> w wyrazie, – objaśnia mechanizm upodobnień fonetycznych, podaje ich przykłady, – wypowiada się z prawidłową intonacją, – prawidłowo akcentuje wyrazy i zdania oraz wyjątki.	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> – rozumie i wykorzystuje wiedzę o głoskach oraz upodobnieniach do poprawnego mówienia i pisania, – świadomie i bezbłędnie akcentuje wyrazy i zdania we wszystkich swoich wypowiedziach oraz podczas czytania i recytacji.

II.1. Gramatyka języka polskiego – słowotwórstwo

Treści nauczania wskazane w *Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)*
i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo* dla klasy 8

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
SŁOWOTWÓRSTWO – uczeń:				
– zna pojęcia: <i>temat słowotwórczy, definicja słowotwórcza, formant, a także rodzina wyrazów, wyraz pokrewny, rdzeń, rdzenie oboczne,</i> – rozpoznaje wyraz podstawowy i wyrazy pochodne, – wie, jakie znaczenia są nadawane wyrazom przez formanty, – wie, czym są wyrazy złożone i zna podstawowe zasady ich pisowni.	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> – wie, czym zajmuje się słowotwórstwo, – odróżnia wyraz podstawowy od wyrazu pochodnego, – próbuje przeprowadzać analizę słowotwórczą wyrazu, – rozpoznaje znaczenia nadawane wyrazom przez formanty, – rozpoznaje wyrazy pokrewne, – rozpoznaje wyrazy złożone, – zna zasady tworzenia i pisowni wyrazów złożonych.	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> – wyjaśnia, czym są wyrazy podstawowe i pochodne, – przeprowadza analizę słowotwórczą wyrazu, – wyjaśnia funkcję formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, – podaje przykłady kategorii znaczeniowych wyrazów, – rozpoznaje rodzinę wyrazów, wskazuje rdzeń i oboczności, – omawia zasady tworzenia wyrazów złożonych i objaśnia ich pisownię.	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> – poprawnie przeprowadza analizy słowotwórcze, – rozpoznaje rodzaj formantu w wyrazie, – omawia znaczeniowoczną funkcję formantów, – podaje przykłady wyrazów należących do jednej rodziny, – przedstawia na wykresie zależności między wyrazami pokrewnymi, – tworzy wyrazy złożone – stosuje w praktyce zasady pisowni wyrazów złożonych.	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> – świadomie stosuje w swoich wypowiedziach: wyrazy podstawowe i pochodne, wyrazy należące do różnych kategorii znaczeniowych, wyrazy pokrewne i wyrazy złożone, – bezbłędnie analizuje budowę słowotwórczą wyrazu.

II.1. Gramatyka języka polskiego – fleksja

Treści nauczania wskazane w Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8) i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo* dla klasy 8

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
FLEKSJA – uczeń:				
– odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych, – wie, że imiesłowy przymiotnikowy i przysłówkowy są nieosobowymi formami czasownika, – zna zasady tworzenia i odmiany imiesłówów, – zna podstawowe zasady pisowni <i>nie</i> z różnymi częściami mowy oraz wyjątki od tych zasad, – zna wybrane zasady zapisu nazw miejscowych i nazw mieszkańców, – zna zasady odmiany imion i nazwisk w języku polskim.	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> – rozpoznaje nieosobowe formy czasownika: formy zakończone na <i>-no</i> , <i>-to</i>, bezokoliczniki, imiesłowy, – podaje końcówki imiesłówów, – wyjaśnia zasady tworzenia i odmiany imiesłówów, – wie, jak odróżnić imiesłów od przymiotnika, – tworzy imiesłowy z partykułą <i>nie</i>, – zna zasady pisowni <i>nie</i> z różnymi częściami mowy, – wymienia zasady odmiany i zapisu nazw miejscowych, nazw mieszkańców oraz imion i nazwisk.	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> – rozpoznaje, z jaką częścią mowy ma do czynienia, – określa formę fleksyjną wyrazu, – wskazuje imiesłów w zdaniu i określa jego rodzaj, – wymienia wyjątki od zasad pisowni partykuły <i>nie</i>, – rozpoznaje nazwy miejscowe, – stosuje zasady odmiany i zapisu nazw miejscowych i nazw mieszkańców, – poprawnie odmienia imiona i nazwiska..	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> – tworzy wskazane formy fleksyjne wyrazów, – przekształca wskazane czasowniki na konstrukcje z imiesłowami, – bezbłędnie zapisuje <i>nie</i> z różnymi częściami mowy – uwzględnienia wyjątki od zasad pisowni partykuły <i>nie</i>, – podaje własne przykłady nazw miejscowych, – bezbłędnie odmienia i zapisuje nazwy miejscowe, nazwy mieszkańców oraz imiona i nazwiska, – wyjaśnia pochodzenie imion i nazwisk.	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> – poprawnie używa imiesłówów, – wskazuje i poprawia błędy fleksyjne, – redaguje tekst z użyciem partykuły <i>nie</i> z różnymi częściami mowy, – poprawia błędy swoje i innych w zapisie <i>nie</i> z różnymi częściami mowy, w tym z wyjątkami, – koryguje błędy swoje i innych w odmianie i zapisie nazw miejscowych, nazw mieszkańców oraz imion i nazwisk.

II.1. Gramatyka języka polskiego – składnia

Treści nauczania wskazane w *Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)* i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo dla klasy 8*

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
SKŁADNIA – uczeń:				
– wie, że w polskiej składni istnieją równoważniki zdania, zdania pojedyncze i złożone (współrzędnie, podrzędnie i wielokrotnie) oraz wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania, – próbuje przekształcać równoważnik w zdanie pojedyncze, a następnie w zdanie złożone oraz w wypowiedzenie z imiesłowowym równoważnikiem zdania, – zna zasady interpunkcji w zdaniach wielokrotnie złożonych, – rozumie różnicę między mową zależną a niezależną.	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> – rozróżnia równoważniki zdań, zdania pojedyncze, złożone (współrzędnie, podrzędnie i wielokrotnie) oraz wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania, – zna typy zdań złożonych, – tworzy wypowiedzenia wielokrotnie złożone ze zdań pojedynczych, – stosuje zasady interpunkcji w zdaniach wielokrotnie złożonych, – odróżnia mowę zależną od mowy niezależnej i umie wskazać je w tekście	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> – rozpoznaje w tekście równoważniki zdań, zdania pojedyncze, złożone (współrzędnie, podrzędnie i wielokrotnie) oraz wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania, – przekształca wypowiedzenia zbudowane z różnego rodzaju zdań złożonych, – przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie, – uzupełnia zdania wyliczeniami i wtrąceniami z zachowaniem zasad interpunkcji.	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> – układa równoważniki zdań, zdania pojedyncze, złożone (współrzędnie, podrzędnie i wielokrotnie) oraz wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania, zachowując poprawną interpunkcję, – odpowiednio nazywa wypowiedzenia składowe zdań wielokrotnie złożonych, – stosuje imiesłowowy równoważnik zdania w swoich wypowiedziach, – przy zapisie dialogu stosuje poprawną interpunkcję.	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> – poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach zdanie, równoważnik zdania, imiesłowowy równoważnik zdania oraz wypowiedzenia wielokrotnie złożone, – wskazuje i poprawia błędy związane z użyciem imiesłowowego równoważnika zdania oraz składnią zdania złożonego, – przeprowadza analizę składniową zdań wielokrotnie złożonych, – redaguje tekst, w którym wypowiedzi bohaterów zapisuje w formie mowy niezależnej.

II.2. Zróżnicowanie języka

Treści nauczania wskazane w *Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)* i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo dla klasy 8*

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
ZRÓŻNICOWANIE JĘZYKA – UCZEŃ:				
– zna pojęcia: <i>synonim, antonim, homonim, wyraz wieloznaczny, neologizm, archaizm, kolokwializm, zapożyczenie, związek frazeologiczny,</i> – wie, czym jest słownictwo wartościujące, – rozróżnia synonim od antonimu i homonimu, a archaizm od neologizmu, – dostrzega archaizmy w utworze, – dostrzega kolokwializmy w wypowiedzi i próbuje je zastąpić wyrazami ze słownictwa ogólnego, – wie, że zapożyczenie można zastąpić wyrazem rodzimym, – odróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu, – wie, że zasób słownictwa jest stale wzbogacany, – wie, co to jest styl językowy, – zna różne rodzaje stylów językowych.	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> – rozumie pojęcia: <i>synonim, antonim, homonim, wyraz wieloznaczny, neologizm, archaizm, kolokwializm, zapożyczenie, związek frazeologiczny,</i> – wskazuje synonimy, antonimy, homonimy i frazeologizmy, – zna znaczenie wybranych związków frazeologicznych, – zna rodzaje i funkcje archaizmów, neologizmów i zapożyczeń, – zastępuje kolokwializmy wyrazami ze słownictwa ogólnego, a zapożyczenia – wyrazami rodzimymi, – tworzy wyrazy o szerszym zakresie lub bogatszej treści, – rozpoznaje zdrobnienia i zgrubienia, – zna sposoby wzbogacania słownictwa,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> – podaje przykłady synonimów, antonimów i homonimów, – wskazuje związki frazeologiczne w utworze, rozumie ich znaczenie, – podaje przykłady archaizmów i neologizmów, zdrobnień, zgrubień, związków frazeologicznych i określa ich funkcje w tekście, – omawia funkcje kolokwializmów i słownictwa wartościującego, – wymienia różne rodzaje zapożyczeń, wyjaśnia ich funkcje i omawia ich przydatność, – rozpoznaje i omawia wyznaczniki stylu językowego, – rozpoznaje cechy stylu w czytanej tekście, – omawia różne rodzaje stylów językowych.	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> – tworzy synonimy oraz antonimy konkretnych słów, – wyjaśnia różnicę między archaizmem a neologizmem oraz zdrobieniem a zgrubieniem, – poprawnie używa frazeologizmów w swoich wypowiedziach, – interpretuje tekst, biorąc pod uwagę znaczenie i funkcję archaizmów, neologizmów, kolokwializmów, – stosuje różne sposoby wzbogacania słownictwa, – wskazuje w tekście środki charakterystyczne dla różnych stylów językowych, – podaje przykłady tekstów pisanych różnymi stylami.	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> – funkcjonalnie wykorzystuje zdobyte wiadomości, – urozmaica język swojej wypowiedzi, – świadomie stosuje neologizmy w swoich wypowiedziach, – świadomie używa kolokwializmów i archaizmów w celu stylizacji tekstu, – na bieżąco wzbogaca swoje słownictwo, – koryguje błędy swoje i innych, – tworzy prace w odpowiednim stylu językowym.

**Treści nauczania wskazane w Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)
i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo* dla klasy 8**

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
ZRÓŻNICOWANIE JĘZYKA – UCZEŃ:				
	– rozpoznaje różnice między językiem mówionym a pisanym, oficjalnym a nieoficjalnym, – rozpoznaje różne rodzaje stylów językowych, – zna środki językowe charakterystyczne dla różnych stylów.			

II.3. Komunikacja językowa i kultura języka

**Treści nauczania wskazane w Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)
i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo* dla klasy 8**

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
KOMUNIKACJA JĘZYKOWA I KULTURA JĘZYKA – uczeń:				
– zna zasady pisowni, – wie, że istnieje norma wzorcowa i norma użytkowa, – wie, że istnieją różne rodzaje błędów językowych, – rozpoznaje teksty reklamowe, – wskazuje slogany reklamowe, – wie, że w języku istnieje perswazja,	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> – wie, co to jest norma językowa i błąd językowy, – wymienia rodzaje błędów, – odróżnia normę wzorcową od normy użytkowej, – zna cechy i funkcje tekstów reklamowych, – wie, czym jest slogan, – odróżnia perswazję od manipulacji,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> – wyjaśnia różnicę między normą wzorcową a normą użytkową, – omawia różne rodzaje błędów językowych, – przekształca wypowiedzi tak, by usunąć błędy, – określa cechy i funkcje tekstów reklamowych, – wskazuje różnicę między perswazją a manipulacją,	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> – na przykładach wyjaśnia różnicę między normą wzorcową a użytkową, – w praktyce rozpoznaje i eliminuje różne rodzaje błędów językowych, – podaje przykłady sloganów reklamowych, – wskazuje w tekście środki służące manipulacji,	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> – poprawia błędy w pracach swoich oraz kolegów / koleżanek, – na co dzień wykorzystuje wiedzę o komunikacji językowej i kulturze języka, – świadomie posługuje się perswazją, – nie poddaje się manipulacji językowej ani jej nie używa, – zna różne odmiany dyskusji,

**Treści nauczania wskazane w Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)
i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo* dla klasy 8**

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
KOMUNIKACJA JĘZYKOWA I KULTURA JĘZYKA – uczeń:				
– dostrzega manipulację językową, – zna zasady dyskusji, – stara się zabierać głos w dyskusji, – formułuje argumenty.	– rozpoznaje środki służące manipulacji językowej, – zna znaczenie języka ciała w komunikacji, – zna środki retoryczne stosowane w dyskusji, – podaje przykłady słownictwa modnego, – wyraża opinię na temat zjawisk językowych i ochrony polszczyzny.	– ocenia zasady dyskusowania, – przedstawia argumenty w dyskusji, – stosuje środki retoryczne, – wyjaśnia, na czym polega kultura języka, – podaje przykłady mody językowej.	– stosuje w praktyce zasady dyskusowania, – poprawnie stosuje środki retoryczne, – zastępuje słownictwo modne synonimami, – uzasadnia opinię na temat zjawisk językowych i ochrony polszczyzny.	– bierze udział w debacie.

II.4. Ortografia i interpunkcja

**Treści nauczania wskazane w Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)
i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo* dla klasy 8**

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
ORTOGRAFIA I INTERPUNKCJA – uczeń:				
– zna reguły polskiej ortografii, – zna zasady interpunkcji w zdaniach oraz sposoby przytaczania cudzej wypowiedzi.	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> – rozumie, że na ortografię wpływa związek między formami fleksyjnymi oraz wyrazami pokrewnymi, – rozpoznaje reguły ortograficzne, – stosuje zasady poprawnej pisowni i interpunkcji.	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> – wie, co łączy ortografię z tradycją, – rozumie, że pisownia odzwierciedla zmiany, które kiedyś zaszły w języku, – objaśnia reguły ortograficzne i interpunkcyjne.	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> – w praktyce stosuje się do zasad polskiej ortografii i interpunkcji.	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> – poprawia błędy ortograficzne i interpunkcyjne w pracach swoich oraz kolegów / koleżanek.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

Treści nauczania wskazane w *Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)* i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo dla klasy 8*

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
ROZPRAWKA, OPOWIADANIE TWÓRCZE, PRZEMÓWIENIE, CV, LIST MOTYWACYJNY, PODANIE, ZAPROSZENIE, OGŁOSZENIE ITP.				
– wie, czym jest rozprawka, – zna pojęcia <i>teza</i> i <i>argument</i>, – wie, że argumenty należy hierarchizować, – wie, że argument powinien być uzasadniony i zawierać odwołanie do przykładu, – wie, czym jest plan kompozycyjny, – zna cechy przemówienia i cel tej formy wypowiedzi, – zna rodzaje argumentów, – zna zwroty do słuchaczy, – wie, że w przemówieniu wykorzystuje się głos i mowę ciała, – odróżnia opowiadanie twórcze od odtwórczego, – zna typy narracji, – wie, że opowiadanie trzeba odpowiednio skomponować, – zna pojęcia retrospekcji i puenty,	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> – wymienia elementy kompozycyjne rozprawki, – formułuje tezę, – wie, czym jest argument, – odróżnia przykład od argumentu, – wie, na czym polega hierarchizacja argumentów, – wie, co to jest wniosek, – zna zasady tworzenia planu kompozycyjnego – zna etapy pracy nad przemówieniem, – dobiera argumenty i zwroty do słuchaczy, – wie, jak wykorzystać głos i mowę ciała, – rozróżnia typy narracji, – wie, na czym polega trójdzielna kompozycja opowiadania, rozprawki, przemówienia,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> – wymienia cechy rozprawki, – odróżnia tezę od hipotezy, – odróżnia argument od kontrargumentu, – ilustruje argument przykładem, – próbuje uporządkować wywód, – pracuje nad planem kompozycyjnym, – podejmuje próbę wnioskowania, – pisze rozprawkę z hipotezą oraz przemówienie, w którym odpiera przewidywany kontrargument, – uzasadnia dobór argumentów, – stosuje odpowiednie zwroty do słuchaczy, – wskazuje różnice między opowiadaniem twórczym a odtwórczym,	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> – stawia ciekawe / oryginalne hipotezy, – formułuje kontrargumenty, – hierarchizuje argumenty, – zgadza się z cudzym poglądem lub z nim polemizuje, rzeczowo uzasadniając własne zdanie, – formułuje wnioski, – porządkuje wywód argumentacyjny, – sporządza plan kompozycyjny, – funkcjonalnie korzysta ze zwrotów do słuchaczy, – używa środków retorycznych, – świadomie wykorzystuje głos i mowę ciała, – stosuje w opowiadaniu sześć elementów urozmaicenia stylu, – rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> – samodzielnie pisze spójną i rozwiniętą rozprawkę z tezą oraz hipotezą, uwzględniając wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi, – samodzielnie pisze spójne przemówienie, używając różnych środków retorycznych i różnych rodzajów argumentów, – publicznie wygłasza swoje przemówienie, – samodzielnie pisze spójne rozwinięte i ciekawe opowiadanie twórcze, uwzględniając wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi, – koryguje własne i cudze błędy związane z tworzeniem form wypowiedzi,

**Treści nauczania wskazane w Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8)
i zawarte w podręczniku *Zamieńmy słowo* dla klasy 8**

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
ROZPRAWKA, OPOWIADANIE TWÓRCZE, PRZEMÓWIENIE, CV, LIST MOTYWACYJNY, PODANIE, ZAPROSZENIE, OGŁOSZENIE ITP.				
– pod kierunkiem nauczyciela i / lub w grupie pisze rozprawkę z tezą, opowiadanie twórcze oraz proste przemówienie, – zna pojęcie spójności tekstu, – zna wybrane kryteria oceny różnych form wypowiedzi, – wie, czym są teksty użytkowe, w tym zaproszenie i ogłoszenie – zna elementy budowy zaproszenia i ogłoszenia – wie, czemu służą CV i list motywacyjny.	– rozumie znaczenie retrospekcji i puenty, – pisze rozprawkę z tezą, opowiadanie twórcze i przemówienie, – zna środki językowe nadające tekstowi spójność, – przekształca tekst tak, by tworzył logiczną całość, – rozpoznaje w tekstach wnioskowanie, – wymienia kryteria oceny różnych form wypowiedzi, – odróżnia podanie od innych form użytkowych, – tworzy samodzielnie tekst zaproszenia i ogłoszenia na wskazany temat – zna elementy kompozycyjne CV i listu motywacyjnego.	– stosuje różne typy narracji w opowiadaniu, – stosuje akapity dla oznaczenia głównych elementów kompozycyjnych tekstu, – stosuje w opowiadaniu retrospekcję i puentę, – dba o spójność tworzonego tekstu, – stosuje środki językowe nadające tekstowi spójność, – ocenia różne formy wypowiedzi, stosując poznane kryteria, – wyjaśnia, czym są CV, list motywacyjny i podanie, – umie napisać wskazany tekst użytkowy.	- tworzeniu wypowiedzi pisemnych, – pisze rozwiniętą rozprawkę z tezą i hipotezą, ciekawe rozbudowane przemówienie i opowiadanie twórcze, – omawia zasady tworzenia konkretnych tekstów użytkowych, – tworzy tekst jako logiczną całość, – pisze podanie zgodnie z wszelkimi wymogami tej formy wypowiedzi, – poprawnie tworzy dokumenty aplikacyjne.	– tworzy bezbłędnie pisma użytkowe.